

Motion till riksdagen 2013/14:Kr257

av Lars Ohly m.fl. (V)

Idrott

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning	3
4	Näridrottsplatser, idrottsanläggningar och arenor för idrott	4
5	Idrott för äldre	4
6	En jämställd idrott.....	5
7	HBT-frågor och diskriminering	7
8	Idrott och miljö.....	8
9	Idrott och rörelse i skolan.....	8
10	Ansvarsfull spelpolitik med koppling till idrottsrörelsen	9
11	Internationella arrangemang.....	9

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör lägga fram ett förslag på hur ett långsiktigt statligt stöd till idrotten kan utformas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör lägga fram ett förslag på hur äldres tillgång till idrott och fysisk aktivitet ska säkras i hela landet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten i sin bidragsgivning bör poängtera vikten av ett fortsatt arbete för en jämställd idrott.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Riksidrottsförbundet bör uppmanas att engagera sig i jämställdhetsfrågor på ett internationellt plan.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i sin bidragsgivning bör uppmärksamma att idrottsrörelsen behöver ökad kunskap om trakasserier och diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet, funktionsnedsättning, hudfärg eller etnicitet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i sin bidragsgivning bör uppmärksamma idrottsrörelsens miljöarbete.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skolpersonalen bör ges kompetensutveckling i hur fysisk aktivitet kan integreras i skoldagens samlade aktiviteter.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om internationella arrangemang och de negativa och positiva effekter som därigenom uppkommer.

¹ Yrkande 7 hänvisat till UbU.

2 Inledning

Vänsterpartiet konstaterar att idrottsrörelsen är vårt lands största folkrörelse med cirka tre miljoner medlemmar och över en halv miljon ideella ledare. Vi kan också konstatera att ”den svenska modellen” lett till stora framgångar inom den internationella idrotten. Vi gläder oss åt de stora framgångar som våra idrottskvinnor och idrottsmän presterat i många olika grenar.

Den svenska idrottsrörelsen tar också ett stort ansvar när det gäller att få många att komma i gång med fysiska aktiviteter av varierande slag och utifrån olika intressen och möjligheter för den enskilde. Riksidrottsförbundet (RF) upprätthåller väl fungerande kontakter med de politiska organisationerna, vilket ger möjlighet till ett stimulerande utbyte av idéer med respekt för de olika rollerna. RF har antagit en rad olika program på olika områden, t.ex. frågor om sexuell läggning, etik, jämställdhet osv.

De svenska idrottsframgångarna kan till stor del hänföras till det ideella engagemanget, där en stor bredd av idrottsutövare från barn- och ungdomsåren ger en imponerande topp som i sin tur inspirerar nya utövare att komma in i idrotten. I detta sammanhang är det viktigt att lyfta fram att alla ska kunna idrotta, att arenor och anläggningar finns på rimligt avstånd, att det inte kostar för mycket att delta osv.

Idrotten stimulerar många till fysisk aktivitet, vilket främjar folkhälsan. Folkhälsoarbetet som idrottsrörelsen bidrar med sparar stora summor pengar varje år genom att förebygga olika former av livsstilsrelaterade sjukdomar. Dessutom bidrar det ideella idrottslivet till det brottsförebyggande arbetet, dels genom att vara tillgängligt som en alternativ och vettig fritidssysselsättning, dels genom att fler människor rör sig i olika områden vid olika tider.

Vi betonar att den statliga bidragsgivningen till idrotten ska utformas med respekt för idrottsrörelsens självständighet och oberoende, men med tydliga uppsatta mål som står i samklang med de grundläggande värderingarna i vårt samhälle. Staten kan ställa upp vissa mål för bidragsgivningen, men det är upp till idrottsrörelsen att bestämma hur målen ska uppnås. Vi kan dock genom politiska beslut underlätta för idrottsrörelsen att ge alla, unga som gamla och män som kvinnor, möjligheter att idrotta på rättvisa villkor. Den egna plånboken ska inte behöva styra en människas förutsättningar till att idrotta och aktivera sig.

På senare tid har röster hörts för att låta privata bolag ta makten i klubbar och föreningar. Kravet har varit att RF:s så kallade 51-procentsregel avskaffas. Idrottsklubbarna kan driva en del av sin verksamhet som aktiebolag men regeln slår fast att föreningens medlemmar då ska ha majoritet i bolagen. Därigenom garanteras att det är medlemmarna som bestämmer, inte de investerare som har köpt delar av aktiebolaget för att tjäna pengar. Vi är mycket glada att RF fortfarande håller fast vid att 51-procentsregeln ska vara kvar och så att inte demokratin i landets största folkrörelse urholkas. Föreningsdemokratin lär miljontals svenskar hur demokrati fungerar i praktiken, men den har dessutom ett stort värde i sig. Ju fler samhällsområden som är demokratiskt styrda, desto mer demokratiskt blir det samhälle vi lever i. På motsvarande

Fel! Okänt namn på

sätt minskar demokratins omfattning i Sverige för varje område där makten fördelas efter plånboken istället för att följa demokratins princip om att varje person har en röst och ingen har fler.

3 Näridrottsplatser, idrottsanläggningar och arenor för idrott

I samhällsplaneringen är det viktigt att det säkerställs att det ska finnas utrymme och möjlighet till lek, fysisk rörelse och spontanidrott på t.ex. skolor och i våra bostadsområden. Undersökningar visar, enligt RF, att t.ex. förskolebarn sällan rör sig mer än 50–150 meter från hemmet på egen hand. I åldern 7–9 år utökas visserligen avstånden men inte mer än upp till ca 400 meter. Trots detta är det fortfarande inte ovanligt att nya bostadsområden planeras och uppförs utan någon tanke på att i närområdet skapa möjlighet till fysisk rörelse. Detta är förstås ohållbart om vi vill möjliggöra att fler blir fysiskt aktiva. Grönytor, lekparkar och framför allt näridrottsplatser behöver finnas i – sett ur barnets perspektiv – närheten av det egna hemmet.

Näridrottsplatser, dvs. små och flexibla idrottsanläggningar som inte utgår från organiserad idrottsverksamhet utan som inbjuder till spontan fysisk rörelse, är värda att pröva. Ansvaret att bygga sådana torde i första hand ligga på kommunerna men med benäget bistånd från staten. Även i övrigt är det dock av stor vikt att säkerställa en god tillgång till idrottsplatser, idrottsanläggningar och idrottsarenor som inbjuder till idrottsutövande i ett brett spektrum av idrotter oavsett om dessa idrotter sett till antalet utövare domineras av kvinnor/flickor eller män/pojkar.

När det gäller tillgänglighet till idrottsanläggningar är vi långt ifrån målet. Att upprusta och göra idrottsanläggningar tillgängliga runt om i landet borde vara en mycket prioriterad uppgift. Det är självklart att alla ska ha samma möjlighet att använda alla gemensamhetsanläggningar. Idrott för personer med olika typer av funktionsnedsättningar är ett eftersatt område och här finns mycket att göra.

I detta sammanhang blir de statliga bidragen till kommunerna en oerhört viktig finansieringskälla och vi anser att statsbidragen till kommunerna ska öka och värdesäkras. På så sätt förbättras även kommunernas möjligheter att i framtiden tillgodose de behov som finns för att långsiktigt tillförsäkra kommunmedborgarnas behov av aktiviteter, idrottsliv m.m. Att uppföra och upprusta idrottsanläggningar är också en fråga om att skapa arbetstillfällen.

4 Idrott för äldre

Äldre är en grupp som ofta förbises när det gäller idrott varför vi vill uppmärksamma denna fråga extra. Ny forskning visar att det är möjligt att bygga

muskelmassa upp till 90 års ålder. Ett välkänt faktum är att äldre som tränar aktivt på olika sätt också mår bättre. Självklart är det inte bara muskelmassan som stimuleras vid fysisk aktivitet utan det handlar också om rörlighetsträning och balans, något som väsentligt kan minska antalet fallolyckor. Det är extra viktigt för kvinnor eftersom riskerna för just kvinnor att skadas vid fallolyckor är större än för män. I Stockholm har det byggts en ”lekplats” för seniorer, det vill säga en spontanidrottsplats med möjligheter till såväl styrketräning som balansövningar och mycket annat. Förutom träningen ger sådana platser möjlighet att på ett tryggt och positivt sätt skapa och behålla sociala kontakter.

Simning och vattengymnastik är bra sätt att hålla sig i rörelse utan att riskera belastningsskador. Givetvis måste simhallar och andra idrottsanläggningar vara anpassade så att de är tillgängliga även för dem som är mindre rörliga. På äldreboenden och trygghetsboenden finns ofta möjlighet till rörelsegymnastik. Många pensionärsorganisationer samverkar med kommersiella gymkedjor för att ge sina medlemmar bra möjligheter för träning.

Det är bra men det räcker inte, särskilt inte för pensionärer med låga inkomster. En strategi för att ge äldre rätt och möjlighet till idrott borde finnas i alla kommuner. Regeringen bör återkomma med förslag till hur äldres tillgång till idrott och fysisk aktivitet ska säkras i hela landet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 En jämställd idrott

Idrottsrörelsen har i nära 30 år arbetat för en jämställd idrott. Jämställdheten ska genomsyra hela idrottsrörelsen. RF konstaterar dock att det är långt kvar innan detta mål kan anses uppnått. Kvinnor och flickor utgör fortfarande en minoritet av idrottsföreningarnas medlemmar och av specialförbundens styrelser. Ordförandeskapet är fortfarande till stor del förbehållet männen. Även bland landslagstränare och förbundskaptener dominerar männen kraftigt. Konsekvensen av den manliga dominansen inom idrottsrörelsen blir bl.a. att män och pojkar gynnas vid fördelningen av resurser på kvinnors och flickors bekostnad.

Könsmaktsordningen, där män generellt överordnas kvinnor, genomsyrar hela samhället och idrottsrörelsen är inget undantag. Sexismen och objektifieringen inom idrotten drabbar främst kvinnor. Det är inte ovanligt att kvinnor uppmanas att uppträda i åtsmitande kläder för att tillfredsställa t.ex. sponsorer. En annan återkommande och tröttsam diskussion är den om att det finns manliga respektive kvinnliga idrotter, dvs. idrotter som anses vara mer eller mindre lämpliga utifrån kön. Allt detta visar att idrotten fortfarande styrs av en tydlig manlig norm, som idrottskvinnor och deras idrottsutövande ständigt relateras till. Vänsterpartiet menar att alla kvinnor och män, flickor och pojkar, självfallet ska ha rätt och uppmuntras till att utöva vilka idrotter de vill.

RF antog en jämställdhetsplan 1989 som sedan återkommande har uppdaterats. Olika projekt har genomförts och RF har gett ut rapporten ”Idrott, kön

Fel! Okänt namn på

och genus – en kunskapsöversikt”, som på ett genomgripande och initierat sätt tar upp skillnaden i förutsättningar för mäns och kvinnors idrottande med en genomgång av genusteoretiska och filosofiska perspektiv. Även om idrottsrörelsen således gjort mycket för att nå jämställdhetsmålet återstår ändå en hel del att göra. Inte minst behöver alla goda idéer och insikter på central nivå nå ut i alla distrikt, föreningar, styrelser och omklädningsrum. Staten bör stödja detta och bör därför i sin bidragsgivning poängtera vikten av ett fortsatt arbete för en jämställd idrott. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Den nyligen avslutade EM-turneringen i fotboll för damer väckte många viktiga frågor om kvinnors rätt inom idrotten. Näthatet mot kvinnor i allmänhet och landslaget i synnerhet var bara en av de frågor som belystes mellan matcherna och lämnade en bitter eftersmak.

Lyfter man blicken till kvinnors och flickors situation i andra delar av världen möter vi liknande attityder. Det handlar inte sällan om direkt förtryck, exempelvis genom att flickor och kvinnor helt enkelt fråntas sina rättigheter att delta i idrottsverksamheter. Det innebär att det finns behov såväl som utrymme för Sverige liksom EU att agera.

Det är inte någon nyhet att kvinnor inom idrotten förföljs och trakasseras i många delar av världen. De internationella idrottsförbunden liksom förbunden här hemma i Sverige försöker göra en del, men många blundar tyvärr fortfarande för diskrimineringen av flickor och kvinnor inom idrotten. Någon konsekvent och aktiv linje, för att främja kvinnors rättigheter inom detta område är svår att urskilja. Många i Sverige och även internationellt har blivit informerade och fått kunskap om olika typer av förtryck, exempelvis genom filmer som Kvinnor offside av den frihetsberövade och med yrkesförbudbelagde regissören Jafar Panahi. I sin film beskriver Panahi med stor skärpa hur några unga kvinnor i Iran gör allt för att få rätten att gå på fotboll då landslaget spelar VM-kvalmatch. Omvärlden vittnar om det fruktansvärda förtryck och den hårda diskrimineringen av kvinnor i allmänhet genom de idrottsintresserade kvinnornas öde.

Tidigare i somras beskrev Dagens Nyheter hur Tahmina Kohistani från Afghanistan behandlades under OS i London. Tahmina och andra kvinnliga idrottare trakasserades ofta av sina manliga idrottskolleger. Det som är märkligt är att de nationella och internationella idrottsförbunden i länder som betraktar sig som demokratiska inte agerar och tar ställning mot kvinnoförtrycket i länder som Iran, Afghanistan, Saudiarabien, Pakistan och Förenade Arabemiraten, samt en rad andra länder. De gör det inte ens när det gäller förtrycket inom den verksamhet de själva bedriver, dvs. i idrotten. Medlemmarna i det internationella fotbollsförbundet Fifa borde ha agerat för längesedan och markerat att man tar ställning för idrottande kvinnors rättigheter. Det finns ett stort antal människor som varje år reser med matchdelegationer till diktatorländer där kvinnors rättigheter kränks. Där borde de kräva att kvinnor ska ha rätt att idrotta fritt och/eller se på matcher och idrottsevenemang. Idag är kvinnors möjligheter att göra detta obefintliga. När det svenska fotbollslandslaget spelade en bortalandskamp mot Saudiarabien 2006 pågick det en intres-

sant och fruktbar debatt om just dessa frågor. Sedan dess har denna typ av diskussioner dock i princip fallit i glömska.

Vi måste både förvänta oss och kräva av Fifa liksom av Internationella Olympiska Kommittén att de tar upp kvinnors rättigheter och driver frågan att kvinnor måste få idrotta på samma villkor som männen. Idrottsförbunden här hemma och i andra länder kan exempelvis driva kampanjer genom att trycka t-shirts med ett budskap om kvinnors rättigheter när de spelar match i länder där kvinnors rättigheter negligeras, samtidigt som opinionsbildning även kan bedrivas genom exempelvis pressutspel, om detta finnes lämpligt.

Idag kan ingen påstå att idrott inte är politik. Alla som bedriver ett utbyte med förtryckarländer har ett ansvar att föra en dialog om jämställdhet inom idrotten. Mer än halva befolkningen lever under förtryck och diskriminering från samhället i många delar av världen. De gör det inom rättsväsendet, i utbildningsväsendet, i hemmen, inom idrotten m.m. De internationella idrottsorganisationerna är könsblinda, trots att det idag borde vara fullständigt omöjligt att undgå att se hur kvinnor förföljs, trakasseras och förtrycks inom sportvärlden. För att få till stånd en förändring krävs idag starkare medel än, på sin höjd, lite diplomatiskt trixande i skymundan. Därför är det dags att höja rösten inom ett högst politiskt område som tyvärr ofta underskattas. Riksidrottsförbundet bör därför också engagera sig inom detta område. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 HBT-frågor och diskriminering

Inom idrotten förekommer trakasserier och diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet, funktionsnedsättning, hudfärg eller etnicitet. Det pågår ett arbete inom idrottsrörelsen för att motarbeta detta men mycket finns kvar att göra.

Ett exempel är VM i friidrott i Ryssland 2013 som genomfördes i skuggan av en hårdare lagstiftning mot det som av ryska myndigheter kallas ”propaganda för homosexuell livsstil”. Emma Green Tregaros regnbågsmålade naglar fick mycket uppmärksamhet och hon fick ett fantastiskt stöd av stora delar av den idrottsintresserade befolkningen. Trots detta förbjöds Green Tregaro att upprepa sin milda protest mot bristande mänskliga rättigheter i Ryssland när finalen gick av stapeln. Ansvariga för beslutet var förbundsledningen inom Svenska Friidrottsförbundet. Detta visar på ett övertydligt sätt att idrottsledare måste utbildas i mänskliga rättigheter och hur diskriminering kan motverkas. Enligt uppgift gör nu ryska myndigheter allt i sin makt för att förhindra att liknande protester som Emma Green Tregaros kan genomföras under vinter-OS i Sotji.

I olika sammanhang återkommer inom idrotten kränkande ordväxlingar som anspelar på sexuell läggning eller etniskt ursprung. Detta är inte acceptabelt, lika lite inom idrotten som i andra sammanhang. Det som behövs är ökade utbildningsinsatser för att öka kunskapen i dessa frågor. Staten bör

Fel! Okänt namn på

även poängtera detta när det gäller fortsatt bidragsgivning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Idrott och miljö

Miljöfrågorna i allmänhet och klimatfrågorna i synnerhet måste också belysas inom idrotten. I dag arbetar man mer målmedvetet med dessa frågor, men det finns fortfarande mycket att göra. En speciellt uppmärksam del inom idrotten är motorsporten. Med ett mer utvecklat miljöarbete, där motorsporten förhoppningsvis kan gå i täten, kan idrotten även på detta område bli en förebild. Det krävs dock att förväntningarna från staten blir tydliga och att det uppmärksammas i bidragsgivningen.

Det finns också tankar inom idrotten när det gäller transporter till och från aktiviteter. Samåkning och möjligheterna till att använda kollektivtrafiken kan vara exempel på hur idrotten kan organisera sin verksamhet för att ännu mer uppmärksamma miljöfrågorna. En väl utbyggd kollektivtrafik även på kvällar och helger är en förutsättning för att idrottsrörelsen ska bli mer klimatsmart. Samarbete med miljöorganisationer är ett annat exempel. Även här är utbildningsinsatser centrala för att öka kunskapen om dessa frågor. Staten bör stödja detta och bör därför i sin bidragsgivning poängtera vikten av ett fortsatt arbete med dessa frågor. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Idrott och rörelse i skolan

Den här motionen behandlar i huvudsak idrottspolitikerna i förhållande till idrottsrörelsen. Det kan dock vara på sin plats att även kort behandla frågan om fysisk aktivitet i skolan, vilket är en fråga som Vänsterpartiet tagit upp många gånger och i olika sammanhang, bl.a. genom att begära att skolan ska samarbeta med idrottsrörelsen. Nu är det även inskrivet i läroplanen att skolan ska ”sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen”. Ändå kan vi se att det ofta saknas kompetens hos skolans personal för att leva upp till vad läroplanen kräver.

Skolpersonalen bör ges kompetensutveckling i hur fysisk aktivitet kan integreras i skoldagens samlade aktiviteter. Det bör också vara en del i lärarutbildningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Ansvarsfull spelpolitik med koppling till idrottsrörelsen

I Sverige är privata spelbolag inte tillåtna. Istället har vi ett statligt allmännyttigt spelmonopol, vilket ger många fördelar. Genom att låta ideella föreningar, framförallt inom idrottsrörelsen, själva sälja lotter och andra spel samt ta del av överskottet får de den vägen en viktig del av sin finansiering. Om de allmännyttiga spelen konkurrerades ut av privata spelbolag skulle det ideella föreningslivet försvagas och hela Sverige därigenom bli fattigare.

Ett annat skäl att inte tillåta privata spelbolag är naturligtvis hänsyn till dem som riskerar att drabbas av spelberoende. Genom att ha ett offentligt drivet spelbolag har man möjligheten att ta ett ansvar för att motverka de negativa konsekvenserna av spel om pengar. Spelberoende drabbar såväl den spelberoende själv som hans familj och omgivning. Det är ett stort problem men skulle riskera växa än mer i omfattning om privata spelbolag tog över den svenska spelmarknaden. Privata spelbolags drivkraft är att maximera sin egen vinst genom att sälja sin produkt till så många som möjligt. Det är ingen bra mekanism för att främja ansvarsfullt spelande.

Det är idag ett problem när utlandsregistrerade spelbolag driver spel på internet riktat till svenska spelare, eftersom dessa bolag kan kringgå de bestämmelser som finns. Att ta detta som intäkt för att ge upp det offentliga ansvaret och legalisera privata bolags spelverksamhet i Sverige är dock fel väg att gå. Det löser inte problemen med de oreglerade spelen på internet, utan skulle istället släppa lös de bolag som arbetar för ett ökat spelande med alla de konsekvenser det kan få. Ett licenssystem som spelbolagen ivrigt lovat för under en längre tid löser inte de problem som drabbar människor genom eget eller anhörigas spelberoende. Vänsterpartiet anser att dagens reglerade system där spelmarknaden förbehålls allmännyttiga aktörer bör värnas. Det finns idag alternativ till licensförfarandet för internetspel. I andra länder finns exempel på hur man kan hantera detta. Inte minst behöver vi bejaka de tekniska framsteg som görs för att förhindra ett okontrollerat spelande som kan leda till spelberoende.

10 Internationella arrangemang

Idrotten har många stora internationella arrangemang. Det är ofta en stor upplevelse med ett VM eller EM i olika sporter. Idrottsrörelsen i Sverige är också bra på att arrangera stora tävlingar. Det finns dock vissa baksidor med de riktigt stora arrangemangen. Vi vet t.ex. att det under fotbolls-EM 2012 för herrar blev en kraftig ökning av trafficking och att prostitutionen ökade markant på de orter där matcherna spelades. I vissa fall förekom också våld mellan supportergrupper. Det finns också begränsningar i hur delaktigt det lokala näringslivet får vara och hur det kan dra nytta av arrangemangen då de stora sponsorena till arrangemangen ofta stoppar möjligheterna för en liten lokal

Fel! Okänt namn på

handlare att exempelvis öka sina inkomster något under det pågående arrangemanget.

Det finns naturligtvis positiva sidor också. Ökad turism, ökad exponering av det egna landet och utbyte av kontakter med andra kulturer är exempel på de positiva sidorna av ett stort arrangemang.

Vi menar att vi ska vara positiva till att stora arrangemang inom idrotten genomförs i Sverige och inte vara främmande för att till viss del stödja dessa med offentliga medel, men vi kräver också att en ordentlig genomlysning av förutsättningarna görs vid varje tillfälle för att motverka de negativa konsekvenser som kan förekomma. Speciellt de vi hänvisar till ovan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 4 september 2013

Lars Ohly (V)

Bengt Berg (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Lena Olsson (V)

Marianne Berg (V)

Eva Olofsson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)